

GenAI in onderzoekspapers

Deze richtlijnen gelden voor alle onderzoekspapers (en bij uitbreiding andere schrijfopdrachten) binnen de vakgroep Geschiedenis vanaf het academiejaar 2024 – 2025, tenzij anders vermeld in de opdrachtomschrijving van je schrijfopdracht.¹

Binnen de opleiding Geschiedenis schrijf je als student veel (onderzoeks)papers: van een eerste korte paper in Historisch Praktijk I naar uiteindelijk een bachelor- en masterproef. Die laatste zijn het sluitstuk van je universitaire opleiding waarin je opgedane kennis, vaardigheden, inzichten en wetenschappelijke integriteit worden beproefd tijdens een eigen onderzoeksproject. Doorheen de opleiding verwerf je heel wat competenties die je in staat stellen om een eigen onderzoek uit te voeren en hierbij kritische en probleemoplossende vaardigheden aan de dag te brengen. Een belangrijke nieuwe ontwikkeling om jullie kritisch denkvermogen op de proef te stellen, is de komst van de generatieve artificiële intelligentie (GenAI).

Indien je nog niet vertrouwd bent met wat GenAI juist is, wat het kan en wat de limieten, risico's en ethische implicaties zijn, dan kan je meer informatie terugvinden op het [studentenportaal](#) en in het [Ufora-leerpad 'Generatieve AI – van leren tot creëren'](#).

GenAI kan gebruikt worden in verschillende fasen van een onderzoeksproject. Bij het opzetten van een onderzoeksdesign, analyseren en voorstellen van bronnen en onderzoeksdata, het kaderen van de resultaten binnen de literatuur en het schriftelijk en mondeling presenteren van (delen van) het onderzoek. We rekenen er dan ook op dat als je GenAI-tools gebruikt tijdens het uitvoeren en schrijven van je wetenschappelijke papers en schrijfopdrachten, dat je dit doet met een kritische blik en wetenschappelijke integriteit. Deze vormen de kern van wetenschappelijk onderzoek. We reiken je daarom graag enkele richtlijnen aan i.v.m. het verantwoord gebruik van GenAI tijdens onderzoeksprojecten.

De rode draad doorheen deze richtlijnen is dat je GenAI kan gebruiken als brainstorm-tool, maar nooit zomaar zaken kan overnemen zonder dat je ze kritisch controleert en aanpast. Je dient dus zelf al expert te zijn over iets alvorens je deze tools zinvol kan gebruiken.

1. Opzoeken van wetenschappelijke literatuur en bronnen

Onderzoekscompetentie: de student kan recente vakliteratuur opzoeken en kritisch selecteren, analyseren en verwerken ter ondersteuning en uitwerking van een eigen onderzoeksproject.

Een GenAI kan gebruikt worden als zoekmachine (vb. Perplexity, Elicit, ResearchRabbit...) voor het opzoeken van wetenschappelijke literatuur. GenAI wordt gezien als één van de zoekmachines die geraadpleegd kunnen worden en vormt dus een aanvulling op wat reeds gebruikt wordt (vb.: Brepolis Medieval and Early Modern Bibliographies).

Je mag zoeken naar relevante literatuur, maar dient hierbij wel steeds de originele referentie te raadplegen. Je verwijst in je schrijfopdracht dan ook altijd naar de originele literatuur of bron.

Benader elk resultaat van AI zoekmachines/databases kritisch, net zoals je een kritische selectie van andere literatuur zou maken. Een GenAI:

¹ Deze richtlijnen zijn een aangepaste versie de richtlijnen uitgewerkt door de faculteit Wetenschappen van de UGent: *GenAI in de Masterproef*, geraadpleegd op 23.05.2024.

- is gevoelig aan bias, wees hiervoor extra waakzaam en alert.
- kan (ongewenst) onbestaande referenties verzinnen (hallucinaties), ga dus altijd op zoek naar het origineel.
- kan in principe ook samenvattingen maken van een wetenschappelijke literatuur. Echter, deze zijn vaak erg beknopt, kunnen ongenueanceerd zijn en zijn niet geschreven vanuit het perspectief en vraagstelling die je zelf als onderzoeker aanneemt. Bovendien mis je zo verder interessante referenties in de voetnoten (sneeuwbal-methode).

Je mag niet refereren naar (door GenAI gegenereerde) onbestaande literatuur of bronnen of naar werken die je niet zelf hebt geraadpleegd, dit is een vorm van fraude. GenAI tools zijn niet geschikt voor het vinden van primair bronmateriaal.

2. Opstellen onderzoeksvraag en uitwerken onderzoeksmethode

Onderzoekscompetenties: de student kan:

- een wetenschappelijke probleemstelling formuleren en afbakenen en deze concretiseren in meerdere (deel)onderzoeksvragen a.d.h.v. wetenschappelijke literatuur
- kan accuraat literatuur en bronnen selecteren, verzamelen en verwerken met een concrete onderzoeksmethode die kritisch kan worden bijgestuurd en aangepast indien nodig.

Een GenAI kan gebruikt worden voor het genereren van onderzoeksvragen en het suggereren van allerlei onderzoeksmethoden om je bronnen en onderzoeksdata te verwerken. Bv. door het genereren van een lijst mogelijke vraagstellingen of hypothesen binnen je onderzoeksveld, het opstellen van mogelijke vragen voor interviews bij mondelinge geschiedenis...

Je mag brainstormen naar mogelijke onderzoeksvragen, -methoden en manieren om data te verzamelen en te verwerken.

Een GenAI kan veel suggesties geven, benader ze kritisch en formuleer zélf je onderzoeksvragen. Ga bij voorgestelde onderzoeksmethoden na of de voorstellen haalbaar zijn m.b.t. tijd en de beschikbare primaire bronnen. Controleer ook of ze geschikt zijn om je eigen onderzoeksvraag te beantwoorden. Contacteer je lesgever of promotor om jouw finale, zelf uitgewerkte voorstellen af te toetsen.

Je mag door GenAI gegenereerde bronnen of datasets niet gebruiken als onderzoeksdata, dit is een vorm van fraude.

3. Analyseren van bronnen, onderzoeksdata en literatuur

Onderzoekscompetentie: de student kan het primair bronmateriaal analyseren met de gepaste onderzoeksmethode(s), kaderen binnen de literatuur en het historiografische debat en hier bredere onderbouwde conclusies uit trekken.

Je dient zélf te kunnen inschatten welke onderzoeksmethodes het meest geschikt zijn om jouw bronnen te analyseren in functie van de te beantwoorden

onderzoeksvragen en –hypothesen. Een GenAI kan bronnen (helpen) analyseren, maar er gelden enkele belangrijke aandachtspunten en restricties.

Je mag:

- brainstormen naar mogelijke manieren (types grafieken...) om een bepaalde dataset te analyseren of te visualiseren
- het discours in een bepaalde bron laten analyseren. Zorg ervoor dat je zelf controleert of de resultaten van GenAI juist zijn.
- code helpen genereren of laten verbeteren om deze vervolgens kritisch te evalueren en te laten runnen in dataverwerkingssoftware zoals R, Python, GIS-pakketten of equivalenten. Zorg dat je de code zelf begrijpt.
- GenAI tools gebruiken om fouten in je dataset op te sporen.
- GenAI tools gebruiken om je te helpen met vertalingen bvb. vanuit het Latijn, maar zorg er dan wel voor dat je zelf de brontaal machtig bent zodat je kan controleren of de inhoud wel correct vertaald is
- ...

Een GenAI kan ook foutieve analyses maken door bvb. foute connotaties aan woorden te hechten, foutieve code te genereren en/of verkeerd advies te geven bij de verwerking van bronnen, woorden fout te vertalen... GenAI tools zijn ook vaak niet transparant over wat er gebeurt met informatie en data die worden ingegeven door de gebruiker. Vermijd dus te allen tijde het ingeven van onderzoeksdata (en andere vertrouwelijke informatie zoals bepaalde onderzoekshypothesen, transcripties van interviews...) in een GenAI.

Je mag geen onderzoeksdata of vertrouwelijke informatie invoeren in AI-tools (cf. gegevensprivacy, intellectual property). Bespreek altijd met je lesgever of promotor wat ‘vertrouwelijk’ is binnen jouw specifieke onderzoek.

4. Schrijven van een onderzoekspaper

Onderzoekscompetentie: de student kan het onderzoeksproces en de verkregen resultaten schriftelijk communiceren in een goed gestructureerde, beargumenteerde en onderbouwde (kritisch apparaat) Nederlandstalige (of Engelstalige) tekst voor een gespecialiseerd publiek.

Je wordt geacht om, vanuit je vooropleiding (onderzoekscompetenties middelbaar onderwijs) en de lessen rond wetenschappelijk schrijven (IHO, HP I...), over voldoende schriftelijke wetenschappelijke taalvaardigheden te beschikken om een wetenschappelijke paper te kunnen schrijven zowel met als zonder de hulp van AI (bvb. Schrijfhulp).

Je mag:

- taalfouten opsporen en verbeteren (spelling, grammatica) in de tekst die je zelf geschreven hebt.
- inspiratie vragen om zinnen die je zelf geschreven hebt te herformuleren.
- zinnen te helpen vertalen (bv. van Engels naar Nederlands). Lees kritisch na en zorg dat je geen plagiaat pleegt.
- Een eerste zin laten genereren om op verder te werken om je te helpen met het ‘lege blad’-syndroom.

Door GenAI gegenereerde teksten worden niet beschouwd als een betrouwbare bron voor wetenschappelijke informatie en kunnen niet worden overgenomen zonder grondige kritische reflectie van de inhoud. Je dient dus voor elke AI-output kritisch na te gaan of er geen inhoudelijke fouten in staan, je de tekst zelf ook volledig begrijpt (bv. woordgebruik, zinsbouw...) en of je volledig achter de tekst kan staan zoals die herschreven is. Als auteur ben je zelf verantwoordelijk voor de inhoud van de tekst die je indient.

Je mag door AI gegenereerde teksten niet zomaar indienen als je eigen tekst, dit is een vorm van plagiaat volgens het onderwijs- en examenreglement aan de Universiteit van Gent (zie paragraaf 7). Door je aan de regels in paragraaf 4 te houden voorkom je (onbedoeld) te plagiëren. Ook met GenAI vertaalde stukken uit bronnen of literatuur mag je nooit zonder correcte citering weergeven. Bij twijfel, contacteer je tijdig je lesgever of promotor om af te stemmen.

5. Voorbereiden van een presentatie

Onderzoekscompetentie: de student kan het onderzoeksproces en de verkregen resultaten mondeling communiceren in het Nederlands (of het Engels) voor een gespecialiseerd publiek alsook voor een breder publiek.

Een GenAI kan je ondersteunen bij het voorbereiden van je mondelinge presentatie door tips & tricks aan te bieden voor de presentatie. Een GenAI kan je dus zien als een sparring partner of virtuele medestudent. In theorie kan een GenAI ook (powerpoint) slides maken, alsook illustratieve afbeeldingen.

Je mag:

- tips laten genereren om je te inspireren bij het maken van de eindpresentatie.
- een lijst met mogelijke vragen genereren om je voor te bereiden op de vragen die je publiek na je presentatie kan stellen.
- moeilijke begrippen of concepten helpen uitleggen op een heldere manier voor een breder publiek.
- Een leuke lay-out van je powerpoint laten genereren door AI
- afbeeldingen genereren om je presentatie te illustreren zolang je aan correcte bronvermelding doet. Bijv. "afbeelding/illustratie gegenereerd door [AI-tool]"

Het wordt ten sterkste afgeraden om slides toe te lichten die je zelf niet hebt gemaakt (bijv. door AI-gegenereerde slides). Om je eigen presentatie kwaliteitsvol te kunnen brengen, werk je dus zelf je eigen presentatie uit ter ondersteuning van de mondelinge verdediging.

Je mag geen (door AI-gegenereerde) afbeeldingen gebruiken in je presentatie zonder bronvermelding.

6. Disclaimer

Lesgevers hebben de autonomie om af te wijken van bovenstaande richtlijnen om bepaalde onderzoekscompetenties te kunnen inoefenen of toetsen zonder het gebruik van GenAI. Bekijk

steeds goed de opdrachtomschrijving van elke taak zodat je weet of er afgeweken wordt van de bovenstaande richtlijnen.

Indien deze richtlijnen van kracht zijn voeg je een kort statement toe aan je schrijfpdracht, waarin je specificeert of AI-hulpmiddelen al dan niet werden gebruikt tijdens het maken van je schrijfpdracht. Indien wel, specificeer dan (1) welke AI-tools je waar hebt gebruikt en (2) op welke manier je deze hebt gebruikt (zie richtlijnen hierboven). Dit kan in voetnoot (HP-papers) of apart (bachelor- en masterproef).

Een voorbeeld van een kort statement:

“Tijdens deze masterproef werd o.a. Perplexity gebruikt voor het opzoeken van wetenschappelijke literatuur. ChatGPT 3.5 werd gebruikt voor het brainstormen naar een goede titel van de thesis alsook ter inspiratie voor mijn experimenteel design. Tijdens het schrijfproces werd ChatGPT 3.5 gebruikt voor het verbeteren van spelling en grammatica in de inleiding en de discussie van de scriptie.”

7. Plagiaat en fraude

Als je oneigenlijk gebruik maakt van een GenAI buiten bovenstaande richtlijnen of zonder specifieke toestemming van je lesgever of promotor, wordt dit volgens het Onderwijs- en examenreglement, gezien als plagiaat:

“Plagiaat wordt aan de UGent beschouwd als een vorm van fraude of onregelmatigheid. Als plagiaat wordt beschouwd: het presenteren als een oorspronkelijk product onder eigen naam van (gedeelten van) een bron of het presenteren als een oorspronkelijk product onder eigen naam zonder (correcte) bronvermelding. Plagiaat kan betrekking hebben op verschillende vormen van producten zoals tekst (schriftelijk, mondeling), beeld (foto's, film, grafieken, schema's, figuren...), muziek, databestand, structuur, gedachtegang, ideeëngoed.”

Door plagiaat te plegen, pleeg je fraude of onregelmatigheden:

“Als onregelmatigheid of fraude wordt beschouwd elke handeling, al dan niet intentioneel, van een student in het kader van een opleidingsonderdeel waardoor een objectieve beoordeling/evaluatie van de beoogde onderzoekscompetenties in het gedrang komt. Het bij zich hebben en/of het gebruik maken van een digitaal of elektronisch (communicatie)middel tijdens een examen of een ander testmoment wordt gezien als fraude tenzij uitdrukkelijk anders vermeld of na toestemming in individuele uitzonderlijke omstandigheden.

Hoewel de UGent het verantwoordelijk en ethisch gebruik van generatieve AI ondersteunt, kan het gebruik van generatieve AI-systemen of andere (digitale) hulpmiddelen als fraude of onregelmatigheid beschouwd worden indien dit vooraf verboden en gecommuniceerd werd voor een (onderdeel van de) evaluatie van een opleidingsonderdeel.”

Daarom: wees kritisch, creatief en origineel zonder je wetenschappelijke integriteit als onderzoeker in gedrang te brengen.